

27.4.2018

Kaupunginkanslia

Vanhankaupunginkosken ympäristön virkistyskäytön ja padon itähaaran kunnostamisen toteutusvaihtoehtoja selvittävän työryhmän toimenpide-ehdotukset

HEL 2017-002618 T 00 01 04 00

Kaupunginjohtaja asetti 15.03.2017 (24 §) johtajistokäsittelyssä työryhmän selvittämään Vanhankaupunginkosken ympäristön virkistyskäyttöä ja padon itähaaran kunnostamisen toteutusvaihtoehtoja. Toimeksianton lähtökohtana oli kaupunginhallituksen päätöksen (9.1.2017, 27 §) mukaisesti kosken länsihaaran padon purkamisen vaihtoehtotarkastelussa vuonna 2016 kuvattu ”Nyky+”-vaihtoehto.

Työryhmän tehtävänä oli Vanhankaupunginkosken padon purkamisen tutkimiseen liittyviin lausuntoihin ja selvityksiin perustuen valmistella jatkotoimenpide-esityksiä kustannusarvioineen mm. siitä kuinka kosken ympäristön virkistyskäyttöä voidaan kehittää alueen luonto- ja kulttuuriarvot huomioiden ja kuinka kosken itähaaraa voidaan kunnostaa kalojen nousuedellytysten parantamiseksi muun muassa rajoittamalla voimalaitoksen käyttöä kalojen nousuaikoina. Lisäksi työryhmän tuli varmistaa toiminnallaan keskusteluyhteys ja vuorovaikutus kosken käyttäjiin, suojelutahoihin ja muihin sidosryhmiin ja tehdä ehdotuksia yhteiskehittelyn kautta yhteistoiminnan edellytysten parantamiseksi.

Työryhmä teetti itähaaran kalojen nousuedellytysten ja virkistyskäytön parantamisen vaihtoehtoista WSP Finland Oy:llä alustavan yleissuunnitelman. Konsulttityössä pääasiallisiksi tavoiksi toteuttaa vaihtoehtoa haarukoituivat itähaaran vaellusreitit loiventaminen kalliota louhimalla ja alasuvannon aluetta muokkaamalla. Virkistyskäytön parantamiseksi työssä on esitetty muun muassa kalastuslaitureita, puistokäytävän tulvatorjuntaa ja turvallisuutta palvelevia rakenteita. Työn yhteydessä itähaarassa teetettiin arkeologisia tutkimuksia kulttuurihistoriallisten arvojen selvittämiseksi ja selvitys uhanalaisen vuollejokisimpukan esiintymisestä.

27.4.2018

Toimeksiannon aikana neuvoteltiin Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa. Alueella toimivan museovoimalan käyttämisen edellytyksistä neuvoteltiin voimalaitoksesta vastaavan Helenin kanssa. Museovirastolta pyydettiin kirjallinen lausunto alustavien suunnitelmien perusteella. Lausunnon mukaan hankesuunnitelma on toteuttamiskelpoinen eivätkä toimenpiteet aiheuta RKY- alueella merkittäviä muutoksia tai uhkaa alueen erityisille arvoille. Suunnitelman teon yhteydessä tehdyt vesialueen ja koskiuoman rantojen inventoinnit ovat lausunnon mukaan riittävät hankesuunnitelman toteuttamiseksi, mutta ennen alasuvantoon kohdistuvia toimenpiteitä tulee sen osalta vedenalaisen kulttuuriperinnön inventointia tarkentaa.

Keskeisille sidosryhmille järjestettiin kutsuvierastilaisuus tammikuussa 2018. Lisäksi luonnos oli nähtävänä ja kommentoitavana kaupungin Kerro Kantasi –palvelussa.

Työryhmä suosittelee, että Vanhankaupunginkosken itähaaran nousuedellytyksiä parantavat muutostyöt toteutetaan. Alueen virkistyskäytön varsinainen kehittäminen on johdonmukaista liittää jatkosuunnittelussa osaksi koko laajemman lähiympäristön ja ympäröivien alueiden kehittämishankkeita. Osa pienemmistä toimenpiteistä on mahdollista toteuttaa erillisinä hankkeina, kuten esteettömät laiturit suvannon eteläpäässä.

Muutostöillä voidaan vaikuttaa koko Vantaanjoen valuma-alueeseen. Uhanalaisten vaelluskalojen lisääntymisedellytysten parantamisella on vaikutusta myös virkistyskäyttömahdollisuuksiin. Toimeksiannon tavoitteet vaellusedellytysten parantamiseksi noudattavat valtioneuvoston hyväksymää vesienhoitosuunnitelmaa. Suunnitelma on ELY-keskuksen ja asukkaiden yhteistyönä valmisteltu esitys, joka on ympäristöhallinnon verkkopalvelussa

[\(linkki aineistoon\).](#)

Konsulttitoimeksiannon yhteydessä tehdyn kustannuslaskelman mukaan itähaaran ja sen ympäristön muutostöiden toimenpiteiden alustava kustannusarvio on 650 000 €. Työryhmä toteaa, ettei hanketta ole ohjelmoitu kaupunkiympäristön toimialan toimintasuunnitelmaan tai talousarvioehdotukseen. Hanke liittyy myös kulttuuri- ja vapaa-aika -toimialan palveluihin. Kunnostustoimenpiteiden kiirehtimiseksi tarvitaan lisärahoitusta.

Jatkotoimenpiteenä työryhmä esittää, että itähaarasta laaditaan kaksiulotteinen virtaamamalli, jotta nousuedellytyksiä voidaan tutkia paremmin. Mallia varten on tehtävä uoman mittaukset seuraavan alivesivirtaaman aikaan mahdollisimman hyvän lähtötiedon saamiseksi. Virtaamamallilla voidaan selvittää itähaaran houkuttelevuuden lisäämistä

27.4.2018

vaelluskaloille. Tarkoilla maastomittauksilla mahdollistetaan arviot leikkausmassojen määrittämiseksi.

Työryhmä suosittelee lisäksi länsihaaran voimalaitoksen turbiinin käytön rajoittamista huhtikuusta kesäkuuhun, jotta alavirtaan uivat kalanpoikaset eivät ajaudu turbiiniin. Itähaaraan esitetyt toimenpiteet vähentävät virtausta länsihaarassa n. 35%, mikä vaikuttaa länsihaaran padon yhteydessä toimivan museovoimalan turbiinien käyttöasteeseen merkittävästi. Helen on ilmoittanut asettavansa voimalaitostoiminnan rajoitteiden johdosta jo nykyisissä olosuhteissa tappiollisen museovoimalatoiminnan jatkamisen uudelleen tarkasteluun. Voimalamuseon käyttö ja toimintakuntoisena säilyttäminen on kuitenkin kiistattomasti yksi alueen tärkeistä kulttuurihistoriallisista arvoista. Myös Museovirasto piti omassa lausunnossaan voimalamuseon toimintaedellytysten säilymistä tärkeänä ja kannatettavana.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan liikuntapalvelujen merellinen yksikkö seuraa kalakantoja itähaaran koskenniskalla vuonna 2018. Seurannassa tutkitaan kevätnousijoita ja alas vaeltavia poikasia. Seurannan avulla saadaan arvokasta tietoa tämänhetkisestä vaellustilanteesta. Nousevia kaloja tutkitaan verkkokalastuksella ja alas vaeltavia poikasia poikasnuotalla. Kalakantojen tilannetta itähaarassa on olennaista seurata uoman muutostöiden aikana ja niiden jälkeen, jotta toimenpiteiden vaikutusta voidaan arvioida.

HSY:n varavedenottamon kannalta aliveden pinnan määrittäminen on huomioitu riittävällä tasolla. Esitetyt toimenpiteet eivät ole ristiriidassa HSY:n varavedenottamon toimintaedellytysten kanssa.

Selvitystyön aikana on jatkettu myös keskustelua länsihaaran padon omistajuudesta. Työryhmä toteaa, että itähaaran työt voivat edetä itsenäisenä hankkeena riippumatta padon ja voimalaitoksen omistuksesta.

Jatkosuunnittelun tarkkuustason on täytettävä vesilain vaatimukset, jotta toimenpiteitä voidaan edistää ELY-keskuksen määrittämällä lupaprosessilla.

Lisätiedot

Heikki Takainen, suunnitteluinsinööri, puhelin: 310 38448
heikki.takainen(a)hel.fi

Jussi Luomanen
kaupunkitila- ja maisemasuunnittelupäällikkö

27.4.2018

Liitteet

- 1 [Vanhankaupungin itähaaran kunnostus raportti 22.1.2018](#)
- 2 [Raportin liite 1, Asemapiirustus](#)
- 3 [Raportin liite 2, SubZone Oy 2017 arkeologinen vedenalaisinventointi](#)
- 4 [Raportin liite 3, Alleco Oy suursimpukkaselvitys Vanhankaupunginkosken itähaarassa 2017](#)
- 5 [Raportin liite 4, viranomaisneuvottelun muistio](#)
- 6 [Raportin liite 5, sidosryhmatilaisuuden muistio](#)
- 7 [Raportin liite 6, Kooste kommentteista raportti- ja suunnitelmaluonnokseen](#)
- 8 [Raportin liite 7, Museoviraston lausunto](#)